

ประกาศกรมวิชาการเกษตร

เรื่อง โฆษณาคำขอให้ออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘

ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้กำหนดขั้นตอนการออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน โดยให้กรมวิชาการเกษตร ดำเนินการตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์เบื้องต้นของพืชที่ยื่นคำขอ นำไปปิดประกาศที่กรมวิชาการเกษตร และที่ในเว็บไซต์ของกรมวิชาการเกษตร เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้มีโอกาสทักท้วงภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันปิดประกาศ นั้น

บัดนี้ ได้มีผู้มายื่นคำขอให้ออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จำนวน ๒ พันธุ์ ให้เป็นพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนฯ ดังนี้

๑. ข้าวพันธุ์หย่ามือแซเปี้ย 3 มช. (*Oryza sativa* 'Yamuechaebia 3 Morchor')
๒. ข้าวพันธุ์ป้อบัง 4 มช. (*Oryza sativa* 'Buebang 4 Morchor')

กรมวิชาการเกษตรได้ตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์เบื้องต้นของพืชดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอประกาศลักษณะประจำพันธุ์เบื้องต้นของพันธุ์พืชดังกล่าวให้ทราบโดยทั่วกัน ปราบกฏตามเอกสารแนบท้ายประกาศนี้ และหากมีผู้ใดประสงค์จะทักท้วงหรือมีข้อพิสูจน์ ว่าการยื่นคำขอให้ออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนฯ ดังกล่าวเป็นไปโดยมิชอบ ให้แจ้งที่กลุ่มวิจัยการคุ้มครองพันธุ์พืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร จตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๙๔๐ ๗๒๑๔ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันปิดประกาศเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕

(นายภัสชญภณ หมื่นแจ้ง)
รองอธิบดี รักษาการแทน
อธิบดีกรมวิชาการเกษตร

ข้าวพันธุ์หยามือแซเปี้ย 3 มช.
(*Oryza sativa* ‘Yamuechaebia 3 Morchor’)

ผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียน

- ชื่อ – สกุล** 1. สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)
2. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ที่อยู่** 1. เลขที่ 2003/61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
2. เลขที่ 239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
- โทรศัพท์** 1. 02-579-7435
2. 053-944911

แหล่งที่มาและประวัติพันธุ์

ข้าวพันธุ์หยามือแซเปี้ย 3 มช. (Yamuechaebia 3 Morchor) เป็นข้าวเจ้า ไรต่อช่วงแสง ได้จากการคัดเลือกสายพันธุ์บริสุทธิ์จากข้าวพื้นเมืองท้องถิ่นจากที่สูง เริ่มจากการศึกษาและวิจัยในการดำเนินงานวิจัยเรื่องการรวบรวม ประเมินและจำแนกพันธุ์ข้าวไทยคุณภาพพิเศษจากจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน ระยะเวลา 3 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2556 - 2558 โดยในปี พ.ศ. 2556 ได้รวบรวมพันธุ์ข้าวพื้นเมืองท้องถิ่นจากที่สูงของทั้ง 3 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน จำนวน 150 พันธุ์ นำมาวิเคราะห์ ประเมินและจำแนกคุณภาพพิเศษในเมล็ดข้าวที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่อผู้บริโภค รวมทั้งการจำแนกลักษณะทางสัณฐานวิทยาของข้าวคุณภาพพิเศษที่เก็บรวบรวมมาในปีแรก การวิเคราะห์ปริมาณสารแกมมาออโรซานอล ได้คัดเลือกพันธุ์ที่มีสารแกมมาออโรซานอลสูงได้ 2 ประชากร คือหยามือแซเปี้ย จากตัวอย่างหมายเลข 56-156 เป็นข้าวเจ้า ข้าวไร่ ซึ่งจากชาติพันธุ์กะเหรี่ยง หมู่บ้านแสนเจริญ ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย และข้าวดำ จากตัวอย่างหมายเลข 56-189 เป็นข้าวเจ้า ข้าวนา ที่รวบรวมจากชาติพันธุ์เฝ้า หมู่บ้านไทยพัฒนา ตำบลม่วงยาย อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย นำมาปลูกในฤดูนาปี พ.ศ. 2557 ประชากรละ 20 ต้น คัดเลือกต้นที่มีสารแกมมาออโรซานอลสูงที่สุด ประชากรละ 5 ต้น ได้แก่ หยามือแซเปี้ย 1-หยามือแซเปี้ย 5 และข้าวดำ 1-ข้าวดำ 5 ในฤดูนาปี พ.ศ. 2558 ปลูกสายพันธุ์แบบต้นต่อแถว แถวละ 20 ต้น คัดเลือกสายพันธุ์ที่มีค่าสารแกมมาออโรซานอลสูงที่สุด ได้แก่ สายพันธุ์หยามือแซเปี้ย 3 ในฤดูนาปี พ.ศ. 2559-2560 ได้ปลูกขยายพันธุ์ข้าวสายพันธุ์หยามือแซเปี้ย 3 และศึกษาการตอบสนองของพันธุ์ บันทึกลักษณะประจำพันธุ์ วิเคราะห์ค่าแกมมาออโรซานอลในเมล็ดข้าวกล้อง ที่แปลงทดลองคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในฤดูนาปี ปี พ.ศ. 2560 ปลูกเปรียบเทียบพันธุ์กับพันธุ์มาตรฐาน 5 พันธุ์ ได้แก่ ก่ำดอยสะเก็ด ก่ำหอม มช. ขาวดอกมะลิ 105 กข6 และชีวแม่จัน ประเมินผลผลิตและปริมาณแกมมาออโรซานอลทั้งภายในพื้นที่สถานีทดลองและแปลงเกษตรกร ที่อำเภอหางดง และ อำเภอดอย

สะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เปรียบเทียบ พบว่าลักษณะทางสัณฐานและการเจริญเติบโตมีความสม่ำเสมอและมีปริมาณออโรซานอลสูง จึงตั้งชื่อพันธุ์ว่า หย่ามือแซเปี้ย 3 มช.

แผนผังการปรับปรุงพันธุ์

ปี พ.ศ.	ขั้นตอนการดำเนินงาน	สถานที่
2556	รวบรวมพันธุ์ข้าวพื้นเมืองท้องถิ่นจากที่สูง จำนวน 150 พันธุ์ ↓ วิเคราะห์ ประเมินและจำแนกคุณภาพ คุณค่าทางโภชนาการ จำแนกลักษณะทางสัณฐานวิทยา คัดเลือกพันธุ์ที่มีสารแกมมา ออโรซานอลในเมล็ดสูงได้ 2 ประชากร คือหย่ามือแซเปี้ย และข้าวต่ำ	3 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2557	↓ ปลูกคัดเลือกสายพันธุ์บริสุทธิ์ประชากรละ 20 ต้น คัดเลือก ต้นที่มีสารแกมมาออโรซานอลในเมล็ดสูงสุดประชากรละ 5 ต้น หย่ามือแซเปี้ย 1- หย่ามือแซเปี้ย 5 และข้าวต่ำ 1- ข้าวต่ำ 5 ↓	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2558	↓ ปลูกคัดเลือกสายพันธุ์บริสุทธิ์แบบต้นต่อแถว ๆ ละ 20 ต้น โดยเลือกประชากรหย่ามือแซเปี้ย แถวที่ 3 ซึ่งมีหย่ามือแซเปี้ย ในเมล็ดสูงที่สุด จำนวน 1 ต้น ↓	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2559- 2560	↓ ปลูกขยายพันธุ์ข้าวสายพันธุ์หย่ามือแซเปี้ย 3 บันทึกลักษณะ ประจำพันธุ์ วิเคราะห์สารแกมมาออโรซานอลในเมล็ดในข้าว ↓ กลั่น	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2560	↓ ปลูกเปรียบเทียบพันธุ์ ประเมินผลผลิต และค่าแกมมาออโรซานอลในเมล็ดข้าวกลั่นในแปลงสถานี และแปลงเกษตรกร ↓ หย่ามือแซเปี้ย 3 มช.	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แปลงเกษตรกร อ.หางดง แปลงเกษตรกร อ.ดอย สะเก็ด

ลักษณะประจำพันธุ์ทางพฤกษศาสตร์

ชนิด/ประเภท ชื่อไทย ข้าวพันธุ์หยา่มือแซเปี้ย 3 มช. ชื่อวิทยาศาสตร์ *Oryza sativa* ‘Yamuechaebia 3 Morchor’ วงศ์ Poaceae พืชล้มลุก ข้าวเจ้า ไวต่อช่วงแสง

ต้น ทรงกอตั้งตรง ความยาวลำต้น 110 เซนติเมตร เส้นผ่านศูนย์กลางของลำต้น 10.52 มิลลิเมตร ปล้องสีเขียว ข้อสีเขียว

ใบ ใบเดี่ยว รูปแถบ กว้าง 1.50 เซนติเมตร ยาว 60.96 เซนติเมตร แผ่นใบสีเขียว แผ่นใบมีขน กาบใบมีขน กาบใบสีเขียว หูใบสีเขียว ลิ้นใบสีขาว มี 2 ยอด

ดอก/ช่อดอก ช่อดอกแบบแยกแขนง ยาว 26.8 เซนติเมตร ยอดเกสรเพศเมียสีขาว ยอดดอกสีขาว กลีบรองดอกสีขาว ไม่มีหางข้าว จำนวนรวง 10 รวงต่อต้น

ผล/เมล็ด เปลือกเมล็ดสีฟาง เปลือกเมล็ดมีขน ข้าวเปลือกยาวเฉลี่ย 10.1 มิลลิเมตร กว้างเฉลี่ย 3.60 มิลลิเมตร หนาเฉลี่ย 2.30 มิลลิเมตร ข้าวกล้องยาวเฉลี่ย 7.00 มิลลิเมตร กว้างเฉลี่ย 2.80 มิลลิเมตร หนาเฉลี่ย 2.10 มิลลิเมตร น้ำหนักข้าวเปลือก 1,000 เมล็ด (ความชื้นร้อยละ 14) 35.2 กรัม ข้าวกล้องสีส้มแดง ผลผลิตเฉลี่ย 441 กิโลกรัมต่อไร่

ลักษณะอื่น ๆ วันออกดอกร้อยละ 50 จำนวน 98 วัน ออกดอกวันที่ 20 กันยายน

ตาราง ผลผลิต และปริมาณสารแกมมาออโรซานอล ของข้าวหยา่มือแซเปี้ย 3 มช. และพันธุ์เปรียบเทียบ 4 พันธุ์ ที่ปลูกในแปลงทดลองมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พันธุ์	ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)	ปริมาณสารแกมมาออโรซานอล (มิลลิกรัม/100 กรัม)
หยา่มือแซเปี้ย 3 มช.	415.0	29.7
ขาวดอกมะลิ 105	347.2	22.2
กข 6	436.7	20.4
หอมนิล	624.4	*
ก่ำดอยสะเก็ด	231.3	*

*ไม่ได้วิเคราะห์

ก

ข

ค

ภาพ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของข้าวพันธุ์หยามือแซเปีย 3 มช.

ก ต้นข้าวในแปลง ข ทรงกอ ค ข้าวเปลือกและข้าวกล้อง

ข้าวพันธุ์หยามือแซเปีย 3 มช.

ข้าวพันธุ์ป๊อบ้าง 4 มช.
(*Oryza sativa* 'Buebang 4 Morchor')

ผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียน

- ชื่อ – สกุล**
1. สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)
 2. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ที่อยู่**
1. เลขที่ 2003/61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
 2. เลขที่ 239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
- โทรศัพท์**
1. 02-579-7435
 2. 053-944911

แหล่งที่มาและประวัติพันธุ์

ข้าวพันธุ์ป๊อบ้าง 4 มช. (Buebang 4 Morchor) เป็นข้าวเจ้า ไร่ต่อช่วงแสง ได้จากการคัดเลือกสายพันธุ์บริสุทธิ์จากข้าวพื้นเมืองท้องถิ่นจากที่สูง เริ่มจากการศึกษาและวิจัยในการดำเนินงานวิจัยเรื่องการรวบรวม ประเมินและจำแนกพันธุ์ข้าวไทยคุณภาพพิเศษจากจังหวัดเชียงใหม่ เชียงรายและแม่ฮ่องสอน ระยะเวลา 3 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2556 - 2558 โดยในปี พ.ศ. 2556 ได้รวบรวมพันธุ์ข้าวพื้นเมืองท้องถิ่นจากที่สูงของทั้ง 3 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน จำนวน 150 พันธุ์ นำมาวิเคราะห์ ประเมินและจำแนกคุณภาพพิเศษในเมล็ดข้าวที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่อผู้บริโภค รวมทั้งการจำแนกลักษณะทางสัณฐานวิทยาของข้าวคุณภาพพิเศษที่เก็บรวบรวมมาในปีแรก การวิเคราะห์ปริมาณธาตุสังกะสี ได้คัดเลือกพันธุ์ที่มีปริมาณธาตุสังกะสีสูงสุดได้ 2 ประชากร คือป๊อบ้าง จากตัวอย่างหมายเลข 56-078 เป็นข้าวเจ้า ข้าวไร่ และป๊อต่อนะ ได้คัดมาจากตัวอย่างเบอร์ 56-072 เป็นข้าวเจ้า ข้าวไร่ ซึ่งรวบรวมจากชาติพันธุ์กะเหรี่ยง หมู่บ้านทีชะ ตำบลสบเมย อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน นำมาปลูกในฤดูนาปี พ.ศ. 2557 ประชากรละ 20 ต้น คัดเลือกต้นที่มีสังกะสีในเมล็ดข้าวกล้องสูงสุด ประชากรละ 5 ต้น ได้แก่ ป๊อบ้าง 1- ป๊อบ้าง 5 และป๊อต่อนะ 1- ป๊อต่อนะ 5 ในฤดูนาปี พ.ศ. 2558 ปลูกสายพันธุ์แบบต้นต่อแถว แถวละ 20 ต้น คัดเลือกสายพันธุ์ที่มีค่าสังกะสีในเมล็ดข้าวกล้องสูงสุด ได้แก่ สายพันธุ์ป๊อบ้าง 4 ต่อมาในฤดูนาปี พ.ศ. 2559-2560 ปลูกขยาย พันธุ์ป๊อบ้าง 4 และศึกษาการตอบสนองของพันธุ์บันทึกลักษณะประจำพันธุ์ วิเคราะห์ค่าสังกะสีในเมล็ดข้าวกล้อง ที่แปลงทดลองคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในฤดูนาปี ปี พ.ศ. 2560 ปลูกเปรียบเทียบกับพันธุ์มาตรฐาน 5 พันธุ์ ได้แก่ ก่ำดอยสะเก็ด ก่ำหอม มช. ขาวดอกมะลิ 105 กข6 และชีวแม่จัน ประเมินผลผลิตและปริมาณสังกะสีในเมล็ดข้าวกล้องทั้งภายในพื้นที่สถานีทดลองและแปลงเกษตรกร ที่อำเภอหางดง และอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า

ไม่พบการกระจายตัวในลักษณะทางสัณฐานและการเจริญเติบโต มีความสม่ำเสมอและมีปริมาณธาตุสังกะสีสูง จึงตั้งชื่อพันธุ์ว่า ป้อบัง มช. 4

แผนผังการปรับปรุงพันธุ์

ปี พ.ศ.	ขั้นตอนการดำเนินงาน	สถานที่
2556	รวบรวมพันธุ์ข้าวพื้นเมืองท้องถิ่นจากที่สูง จำนวน 150 พันธุ์ ↓ วิเคราะห์ ประเมินและจำแนกคุณภาพ คุณค่าทางโภชนาการ จำแนกลักษณะทางสัณฐานวิทยา คัดเลือกพันธุ์ที่มีธาตุสังกะสีในเมล็ดสูงได้ 2 ประชากร คือป้อบัง และป้อต่อนะ ↓	3 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2557	ปลูกคัดเลือกสายพันธุ์บริสุทธิ์ประชากรละ 20 ต้น คัดเลือกต้นที่มีสังกะสีในเมล็ดสูงสุดประชากรละ 5 ต้น ป้อบัง 1- ป้อบัง 5 และป้อต่อนะ 1-5 ↓	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2558	ปลูกคัดเลือกสายพันธุ์บริสุทธิ์แบบต้นต่อแถว ๆ ละ 20 ต้น โดยเลือกประชากรป้อบัง แถวที่ 4 ซึ่งมีสังกะสีในเมล็ดสูงที่สุด จำนวน 1 ต้น ↓	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2559 - 2560	ปลูกขยายพันธุ์ข้าว สายพันธุ์ป้อบัง 4 บันทึกลักษณะ ประจำพันธุ์ วิเคราะห์ค่าสังกะสีในเมล็ดในข้าวกล้อง ↓	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2560	ปลูกเปรียบเทียบพันธุ์ ประเมินผลผลิต และค่าสังกะสีในเมล็ดข้าวกล้องในแปลงสถานีและ แปลงเกษตรกร ↓ ข้าวพันธุ์ป้อบัง 4 มช.	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แปลงเกษตรกร อ.หางดง แปลงเกษตรกร อ.ดอยสะเก็ด

ลักษณะประจำพันธุ์ทางพฤกษศาสตร์

ชนิด/ประเภท ชื่อไทย ข้าวพันธุ์ป๊อบ้าง 4 มช. ชื่อวิทยาศาสตร์ *Oryza sativa* 'Buebang 4 Morchor'
วงศ์ Poaceae พืชล้มลุก ข้าวเจ้า ไรต่อช่วงแสง

ต้น ทรงกอตั้งตรง ความยาวลำต้น 133 เซนติเมตร เส้นผ่านศูนย์กลางของลำต้น 8.05 มิลลิเมตร ปล้องสีเขียว ข้อสีเขียว

ใบ ใบเดี่ยว รูปแถบ กว้าง 1.59 เซนติเมตร ยาว 58.90 เซนติเมตร แผ่นใบสีเขียว แผ่นใบมีขนบ้าง กาบใบมีขนบ้าง กาบใบสีเขียว หูใบสีเขียว ลิ้นใบสีขาว มี 2 ยอด

ดอก/ช่อดอก ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง ยาว 28.03 เซนติเมตร ยอดเกสรเพศเมียสีขาว ยอดดอกสีดำ กลีบรองดอกสีขาว ไม่มีหางข้าว จำนวนรวง 10 รวงต่อต้น

ผล/เมล็ด เปลือกเมล็ดสีฟาง เปลือกเมล็ดไม่มีขน ข้าวเปลือกยาวเฉลี่ย 8.90 มิลลิเมตร กว้างเฉลี่ย 3.00 มิลลิเมตร หนาเฉลี่ย 2.00 มิลลิเมตร ข้าวกล้องยาวเฉลี่ย 6.20 มิลลิเมตร กว้างเฉลี่ย 2.50 มิลลิเมตร หนาเฉลี่ย 1.80 มิลลิเมตร น้ำหนักข้าวเปลือก 1,000 เมล็ด (ความชื้นร้อยละ 14) 25.6 กรัม ข้าวกล้องสีขาว ผลผลิตเฉลี่ย 426.7 กิโลกรัมต่อไร่

ลักษณะอื่น ๆ วันออกดอกร้อยละ 50 จำนวน 95 วัน ออกดอกวันที่ 7 ตุลาคม

ตาราง ผลผลิต และปริมาณสังกะสี ของข้าวพันธุ์ป๊อบ้าง 4 มช. และพันธุ์เปรียบเทียบ 2 พันธุ์ (ข้าวดอกมะลิ 105 และ กข6) ที่ปลูกในแปลงทดลองมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พันธุ์	ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)	ปริมาณสังกะสี (มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม)
ป๊อบ้าง 4 มช.	426.7	39.2
ข้าวดอกมะลิ 105	347.2	25.9
กข 6	436.7	30.2
หอมนิล	624.4	*
ก่ำตอยสะเก็ด	231.3	*

* ไม่ได้วิเคราะห์

ภาพ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของข้าวพันธุ์ป๊อบ้าง 4 มช.

ก ต้นข้าวในแปลง ข ทรงกอ ค ข้าวเปลือกและข้าวสาร

ข้าวพันธุ์ป๊อบ้าง 4 มช.